

ІНТУЇЦІЯ ЯК АСПЕКТ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Когут І. В., Литовка В. В., Свінцицька Н. Л.,

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
iryakovhut15@gmail.com, dr.lytovka@gmail.com, nataleon1980@gmail.com,*

Корчан Н.О., Підлужна С.А.

*Полтавський державний медичний університет
nataly.korchan@gmail.com, pov190878gmail.com*

Інтуїція – це те, що людина у деяких випадках несвідомо може передбачати, вгадувати, чуттям уловлювати істину. Що тільки не розуміють під інтуїцією! Це вищий, надприродний дар, здатний пролити світло істини на потаємні таємниці буття, недоступні ні почуттям, блукаючим поверхнею речей, ні розуму, скованому дисциплінарним статутом логіки. Це дивовижна сила, яка веде нас через прірву, що розгорнулася між умовою завдання та його рішенням. Це здібність миттєво знайти ідею, яка буде обґрунтована міркуванням і досвідом [2].

Інтуїція – це та психологічна функція, котра передає суб'єктові сприйняття несвідомим шляхом. Це ні почуття, ні сприйняття, ні певні інтелектуальні висновки. Це – «знання зсередини». Інтуїція допомагає швидко приймати рішення, спираючись на почуття, відчуття у тілі, думки і образи, які перші прийшли в голову.

З'ясовано, що права півкуля мозку відповідає не тільки за творчість та почуття, а також і за інтуїцію, яка буває технічною, лікарською, науковою, художньою і т. п. Тим самим, залежно від специфіки діяльності, визначаються особливості інтуїції філософа, лікаря, науковця, вчителя та інших. Різні вчені, науковці, філософи трактували поняття інтуїції в різних контекстах.

Розвиваючи теорію пізнання, Авіценна проаналізував питання щодо шостого відчуття. «Інтуїція – це непогрішна вища людська пізнавальна здатність швидко знаходити середній термін силогізму, минаючи всяке вивчення та дослідження», – писав мислитель [1]. Для Канта шосте відчуття було джерелом знань. Стосовно праць Даніеля Канемана, інтуїція — це здатність автоматичного продукування рішень без тривалих логічних міркувань або доказів. А Ейнштейн вважав, що вона є справжньою цінністю в сутності. Декарт писав: "Під інтуїцією я розумію не віру в хистке свідомство почуттів і не оманливе судження безладної уяви, але поняття ясного і уважного розуму, настільки просте і виразне, що воно не залишає ніякого сумніву в тому, що ми мислимо..." [3].

За філософією Анрі Бергсона (XX ст.), інтуїція вказує живій істоті на те, що необхідно для продовження життя. Вона протиставляється розуму і науці як форма прояву "життєвої сили", що становить сутність буття.

Таким чином, загальним для різних тлумачень поняття інтуїції являється підкреслення моменту безпосередності в процесі пізнання, на відміну від

опосередкованого характеру логічного мислення. Звичайно, кожній людині притаманні свої особисті здібності. До них відносять і шосте відчуття. Численні спостереження за людьми в звичайних умовах підтверджують наявність і поширеність інтуїції. З досвіду пізнавальної діяльності відомо, що для вирішення різноманітних проблем самого мислення недостатньо.

Інтуїція – це не випадкова реакція, це результат обробки інформації в мозку, який ґрунтується на минулому досвіді, що зберігся в пам'яті. Мозок порівнює те, що відбувається в даний момент, відомості, які надходять від органів почуттів, з тим, що було раніше, і на базі попередніх дій і їх результату пророкує, що буде далі. Отже, інтуїція є своєрідним типом мислення, де підсвідомо усвідомлюється результат думки – істина.

У науковому пізнанні інтуїцію не заперечують, вважаючи її осянням, здатним зрозуміти річ, явище, процес. В історії науки і філософії інтуїція нерідко розглядалася як особлива форма чуттєвого пізнання речі чи явища, що полягає в образному розсуді їх внутрішньої сутності. Сучасні наукові уявлення про інтуїцію не спростовують можливості миттєвого усвідомлення істини [3]. Це особливо характерно для медиків з великим практичним досвідом. Без величезної попередньої роботи з накопичення та переробки знань немає і не може бути ніякого осяння. Не випадково говорять про інтуїцію лікаря, але не про інтуїцію студента. Не всі асоціації, які утворюються в корі великих півкуль, можуть усвідомлюватися відразу. Частина з них до певної пори знаходиться нижче порога свідомості.

У медичній літературі існує багато висловлювань про інтуїцію. Широке поширення «шостого відчуття» в медицині обумовлено рядом причин. Перш за все, відсутністю необхідних знань про етіологію і патогенез ряду захворювань, з одного боку, та невідкладною допомогою хворому, з іншого. Це протиріччя створює можливість висунення припущень та гіпотез. Воно спонукає до проникнення в таємницю хвороби незвичайним, інтуїтивним шляхом. Нерозуміння справжніх шляхів пізнання навколишнього світу – сприятлива передумова для виникнення уявлень про роль і місце інтуїції в пізнанні.

У сучасній філософії науки та медицини інтуїції відводиться важливе місце. Передові вітчизняні вчені та лікарі окреслили межу пізнавальних можливостей, якими володіє інтуїція. Тому, хто не знає себе, складно приймати певні рішення та генерувати ідеї. Істинний інтуїтивний інтелект можна застосовувати у повсякденному житті, тільки якщо є збалансоване усвідомлення себе і своїх відчуттів [8].

Справжня інтуїція походить від впевненості в собі. Ті, хто до неї прислухається, можуть встановити зв'язок з емоціями, з минулим досвідом, з власною істинною сутністю.

Інтуїція вважається дуже цінним засобом пізнання природи джерелом нових відкриттів, різних нововведень. Безумовно, сучасна медична наука потребує інтуїції, яка необхідна для вироблення теорій та ідей, і логіки - для підтвердження їх правильності.

Відомо, що успіхи в лікуванні хворих залежать не тільки від використовуваних ліків і методів. Лікар проводить діагностику захворювання і

лікування хворого. Від його професіоналізму, накопиченого досвіду, набутого вміння і інтуїції залежить результат лікування. На жаль, в сучасній клінічній практиці основна увага при діагностиці хвороби і лікуванні хворого приділяється переважно лабораторним дослідженням, інструментальним методам; при цьому традиційним методам та інтуїції не приділяється належної уваги.

Тим часом, фахівці при діагностиці стану здоров'я людини, виборі адекватних методів лікування, в кожному конкретному випадку звертають увагу на психологію хворого, клінічну картину хвороби і надають інтуїції важливе значення. Саме від «шостого відчуття», екстрасенсорної здатності лікаря залежать правильність діагнозу, обрана тактика лікування хворого, ефективність терапії та профілактика захворювання [6].

Психологи розглядають інтуїцію як своєрідне передчуття здатність людини охоплювати шукане відразу, минаючи ланцюг логічних рішень. Це знання без особливих міркувань, роздуми, без обґрунтування доказами. По суті, це особливий вираз свідомості [1]. Інтуїція базується на глибокому, професійному знанні конституції людини, патології і терапії хвороб, філософії. Чим досвідченіший лікар, тим більш значущу роль в його лікарської діяльності відіграє інтуїція. Традиційна медицина пронизана інтуїтивним і філософським розумінням сутності людини, стану здоров'я. Значимість і доцільність інтуїції в клінічній практиці зростає особливо в ситуаціях, коли необхідно прийняти швидке рішення, коли немає часу для роздумування, проведення діагностичних досліджень. Тут до лікаря приходять накопичений досвід, вміння і швидка розумова діяльність мозку. Багато лікарів, що володіють великою інтуїцією і досвідом, без технічних засобів і лабораторних досліджень ставлять правильні діагнози і домагаються успіхів у лікуванні хворих [5; 7].

Отже, в основі інтуїції лежить попередній досвід лікаря, його професійна підготовка і усвідомлення ситуації. Безумовно, інтуїтивний діагноз сьогодні повинен бути обов'язково підтверджений лабораторно-інструментальними методами, практично перевірений.

Література:

1. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. СПб.: Питер, 2009. 448 с.
2. Канеман Д. Мислення швидко й повільне; пер. з англ. М. Яковлев. К.: Наш формат, 2017. 480 с.
3. Наш мозг от А до Я. М.: Эксмо, 2012. 192с.
4. Роль філософської думки у становленні медицини / А. Л. Каценко, Р. Л. Устенко, Н. Л. Свінцицька [та ін.] // *Modern directions of scientific research development: proceedings of IV International Scientific and Practical Conference, Chicago, USA, September 28-30, 2021*. Chicago : VoScience Publisher, 2021. P. 43-50.
5. Свінцицька Н.Л., Шерстюк О.О., Солдатова І.М. Формування клінічного мислення у майбутніх лікарів на кафедрі анатомії людини. *Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі : матеріали*

X ювілейної Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (м. Тернопіль, 18–19 квітня 2013 р.). Тернопіль, 2013. Ч. 1. С. 453-455.

6. Свінцицька Н.Л., Бобух В.В., Біланов О.С., Білаш В.Р. Ключова роль та значення профілактичної медицини у сучасних реаліях сьогодення. *Вісник проблем біології і медицини*. 2021. Вип. 2 (160). С. 273-276.

7. Шерстюк О.О., Свенцицкая Н.Л., Устенко Р.Л. Стереоморфология: история и перспективы ее развития для теории и практики медицины. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2020. Т. 20, вип. 1 (69). С. 186-192.

8. Философия науки. Методология и история конкретных наук: [Уч. пособ.] / Коллектив авторов. М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2007. 640 с.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ СТРАХІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ РІЗНИМ СОЦІОМЕТРИЧНИМ СТАТУСОМ У ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ

Колісник Т.О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Tk6934924@gmail.com*

Актуальність проблеми. Завданням школи будь-якого рівня є уникнення стресових ситуацій, що спричиняють страх, підготовка соціально свідомої, всебічно розвиненої особистості, яка здатна до самовираження. Однією з умов вирішення цього завдання є попередження виникнення страхів, які з'являються в процесі шкільного навчання. Це особливо важливо в молодшому шкільному віці, коли формується особистість, зростають можливості емоційно-вольової регуляції діяльності.

У вітчизняній психології страх розглядають як сильне емоційне збудження (Н.В. Виноградова, І.Ю. Кулагіна); стан страху пов'язується з фрустрацією соціальних потреб людини (В.А. Живанов [2], Л.А. Грищенко, Н.В. Жутикова, Н.Д. Левитов); з властивостями особистості (В.М. Астапов, Б.С. Братусь, В.Д. Менделевич). Неодноразово підіймалися питання стосовно чинників виникнення страхів у дітей, закономірностей їх перебігу та психологічних механізмів впливу страхів на підростаючу особистість в цілому. Визначенню психологічної природи та чинників страхів, тривоги, фрустрації у молодшому шкільному віці присвячено роботи Н.М. Бібк [1], В.А. Єренкова, Ю.М. Орлова, Д.Г. Скотта, Є.А. Тарасова, Т.М. Титаренко.

Актуальність проблеми в тому, що дуже часто в учнів молодших класів спостерігаються стани шкільної тривожності, яка виражається у хвилюванні - підвищеній занепокоєності в навчальних ситуаціях у класі, очікуванні поганого ставлення до себе, негативного оцінювання з боку вчителів та однолітків. Сильна перевтома, перенавантаження учнів також можуть ставати причиною виникнення тривожності та страхів. Поняття «шкільна тривожність» розкриває не лише негативні дії з боку вчителя, школи, а й вплив неправильного виховання в сім'ї, індивідуальні особливості учнів.